

LÄHTEIDEN MERKITSEMINEN KIRKKOHISTORIASSA

1. PAINAMATTOMAT LÄHTEET (ELI ARKISTOLÄHTEET)

Peruskaava alaviitteessä:

[Päätarkisto] [Arkistonmuodostaja] [Mahdollinen alempi arkistonmuodostaja]
[Signum] [Asiakirja] [Määreet (päiväys, pöytäkirjan pykälä, sivut yms.)]. HUOM. Välilyönnit tässä kaavassa ovat välilyönnejä myös varsinaisessa alaviitemerkinnässä.

– Edetään isommasta yksiköstä pienempään. Myös päinvastaista käytäntöä esiintyy. Siitä on hyvä esimerkki Jenni Krapun väitöskirja *E. G. Gulinin ekumeeninen työ ja ajattelu* (Helsinki: SKHS, 2009).

– Välimerkkejä ei käytetä, vain välilyönnejä, paitsi:

– jos on kyse asiakirjasta, jonka sivut on numeroitu. Silloin käytetyt sivunumerot erotetaan pilkulla

– jos on kyse pöytäkirjan liitteestä. Silloin liite mainitaan pöytäkirjan pykälänumeron jälkeen ja erotetaan pilkulla (ptk. 24.6.1957 § 2, liite 4.)

– **Alaviite päättyy aina pisteeseen.**

Esimerkkejä:

Kirje

a) Kansallisarkiston kokoelmasta

Alaviite: KA SLA Eaa 32 Oldham Tarkkaselle 3.12.1919.

KA = Päätarkisto (Kansallisarkisto)

SLA = Arkistonmuodostajan arkisto (Suomen lähetysseuran arkisto)

Eaa 32 = Signum (Lähetysjohtajalle kotimaasta saapuneet kirjeet 1919, sisältää myös ulkomailta saapuneita kirjeitä)

Kirjeen lähettäjistä ja vastaanottajasta mainitaan sekä etunimi [Matti] että sukunimi [Tarkkanen], mikäli tutkimuksessa esiintyy useita henkilöitä, joilla on sama sukunimi.

b) Kansalliskirjaston käsikirjoituskokoelmasta

Alaviite: KK Coll. 63.46 Gummerus von zur Mühlenille 20.6.1921.

KK = Päätarkisto (Kansalliskirjasto) *

Coll. 63 = Arkistonmuodostajan arkisto (Gummerus-Pihkala -suku)

Coll. 63.46 = Signum (kansio nro 46 kyseisessä arkistossa)

* Ennen elokuuta 2006 Kansalliskirjaston nimi oli Helsingin yliopiston kirjasto, josta käytettiin lyhennettä HYK. Sen vuoksi vuotta 2006 vanhemmissa graduissa esiintyy lyhenne HYK tarkoitettaessa nykyistä Kansalliskirjastoa.

Asiakirja

Alaviite: KA SKHSA APA B 130 Pietilän käsikirjoitus "Helsingistä Astoriaan", 22–24.

KA = Päätearkisto (Kansallisarkisto)

SKHSA = Arkistonmuodostajan arkisto (Suomen kirkkohistoriallisen seuran arkisto)

APA = Alempi arkistonmuodostaja (Antti J. Pietilän arkisto)

B 130 = Signum

Järjestämätön arkisto

– Jos käytössäsi on esimerkiksi jonkin yhdistyksen tai jonkun yksityishenkilön arkisto, jota ei ole järjestetty ja jolla ei ole luetteloa, alaviittemerkinnässä on tärkeintä, että merkitään arkisto ja käytetty asiakirja. Tutkijan ei pidä mennä itse luomaan arkistolle sen tarkempaa alajaottelua, ellei siitä erikseen ole sovittu arkiston haltijan kanssa. Arkiston luonne (esimerkiksi järjestämättömyys, luettelon puute, vaikeakäyttöisyys tms.) on selitettävä tutkimustehtäväluvussa lähteiden esittelyn yhteydessä.

Kun alaviitteessä mainitaan useamman tyyppisiä lähteitä ja kirjallisuutta, järjestys on:

Arkistolähteet; painetut lähteet; sanoma- ja aikakauslehdet; internet-lähteet; haastattelut; kirjallisuus.

Esimerkkejä:

KA SLA Eac 30 Alho Tarkkaselle 23.7.1931; Suomen Lähetysseuran vuosikertomus 1931, 23; Lähetysseuran vuosikertomus 1931, 33; Peltola 1958, 221.

tai

TPA UKA Urho Kekkosen pvk. 5.5.1978; Uusi Suomi 92/4.5.1978 Juvasta arkkipiispa; Mikko Juvan haastattelu 4.8.2000; Niiranen 2000, 159.

TPA = Tasavallan presidentin arkistösäätiö, Orimattila

UKA = Urho Kekkosen arkisto

– Eri viittauskohde erotetaan toisistaan puolipisteellä (;)

– Jos viitteessä mainitaan useampia arkistolähteitä, niiden järjestyksen määrää ensisijaisesti niiden päiväys, toissijaisesti niiden merkittävyys

– Jos haluaa mainita alaviitteessä viittausten jälkeen jonkin täydentävän tai selventävän tiedon, se tehdään seuraavaan tyyliin:

Murtorinne 1975, 34. Murtorinteen mainitsema pastori toimi sodan jälkeen Saksan ulkoministeriön osastonjohtajana. *Müllerschmidt* 1992, 23.

– Müllerschmidt on yllä olevassa tapauksessa se nimeke, josta täydentävä tieto on saatu.

Arkistolähteet lähdeluettelossa:

Esimerkeissä mainitut arkistot merkittäisiin luetteloon seuraavalla tavalla:

Kansallisarkisto, Helsinki	KA
Suomen kirkkohistoriallisen seuran arkisto	SKHSA
Antti J. Pietilän arkisto	APA
Suomen Lähetysseuran arkisto	SLA
Kansalliskirjasto, Helsinki	KK
Gummerus-Pihkala -suku	Coll. 63
Tasavallan presidentin arkistosäätiö, Orimattila	TPA
Urho Kekkosen arkisto	UKA

– Yksittäisiä kirjeitä tai muita asiakirjoja ei merkitä lähdeluetteloon

– Huomaa sisennysten logiikka

2. PAINETUT LÄHTEET

Painettujen lähteiden kokoelmat merkitään lähdeluetteloon esimerkiksi seuraavasti:

DBFP *Documents on British Foreign Policy 1919–1939. First Series, Volume XI. Upper Silesia, Poland and the Baltic States. January 1920–1921.* London: Her Majesty's Stationery Office, 1961.

– Alaviitteessä: *DBFP 1:XI*, No. 242.

– Lähdejulkaisujen lyhenteet ovat yleensä vakiintuneita eikä niitä tarvitse itse keksiä.

FMU *Finlands medeltidsurkunder, samlade och i tryck utg. genom Reinh. Hausen. I–VIII.* Helsingfors.

– Alaviitteessä: *FMU* 3068, 3069. Useimmiten alaviitteessä ilmoitetaan useampiosaisesta lähdekokoelmasta osan numero ja sen jälkeen joko sivunumero tai dokumentin numero. *FMU*:ssa käytäntönä on ilmoittaa vain dokumentin numero.

– *FMU*:n dokumentit löytyvät nykyään *Diplomatarium Fennicum* -tietokannasta Kansallisarkiston sivujen kautta.

GR *Konung Gustaf den Förstes registratur 4–27.* Stockholm 1868–1913.

Alaviitteessä esimerkiksi: *GR 25*, 640–644. Alaviitteessä voi ilmoittaa aluksi kyseessä olevan dokumentin tarkemmat tiedot: Kustaa Vaasa Laurentius Petrille 24.12.1554. *GR 24*, 481–485. HUOM. piste dokumentin tietojen ja lähdejulkaisun välissä.

MAT *Mikael Agricolan teokset I–IV.* Näköispainos ja tekstien selvennys. Porvoo 1987.

– Alaviitteessä esimerkiksi: *MAT IV*, 43.

WA *D. Martin Luthers Werke. Kritische Gesamtausgabe.* Weimar 1883–

– Alaviitteessä esimerkiksi: *WA 10:2*, 481.

Seuraavaksi esitellään Suomen kirkkohistorian kannalta tärkeiden piispainkokousten, hiippakuntakokousten ja pappeinkokousten painettujen pöytäkirjojen merkintä sekä lähdeluetteloon että alaviitteeseen.

On muistettava, että pöytäkirjojen painovuotta ei merkitä tunnusvuodeksi, vaan se merkitään painopaikan jälkeen. Tunnusvuoden kohdalle merkitään se vuosi, jolloin kokous on pidetty. Sama koskee merkintää alaviitteeseen.

Kirkolliskokouksen pöytäkirjat

Merkintä lähdeluetteloon:

Kirk.kok. ptk.

1928 *Suomen Evankelis-Luterilaisen kirkon kymmenennen Yleisen Kirkolliskokouksen Pöytäkirjat ja Pöytäkirjain liitteet.* Turku 1929.

Alaviitteessä: *Kirk.kok. ptk.* 1928, 76.

Piispainkokouksen pöytäkirja

Merkintä lähdeluetteloon:

Piispainkok. ptk.

1947 *Piispainkokouksen pöytäkirja 9.–10.12.1947.* Turku 1949.

Alaviitteessä: *Piispainkok. ptk.* 1947, 11.

Hiippakuntakokouksen pöytäkirja

Merkintä lähdeluetteloon:

Turun hpk.kok. ptk.

1953 *Turussa huhtikuun 15–16. päivinä 1953 pidetyn Turun arkkihiippakunnan I lakimääräisen hiippakuntakokouksen pöytäkirja sekä liitteet.* Turku 1953.

Alaviitteessä: *Turun hpk.kok. ptk.* 1953, 23.

Jos viitataan pöytäkirjan liitteisiin: *Turun hpk.kok. ptk.* 1953 liitteet, 4.

Pappeinkokouksen pöytäkirja

Merkintä lähdeluetteloon:

Lapuan hpk. ppk. ptk.

1957 *Pöytäkirja Lapuan hiippakunnan papiston ensimmäisestä lakimääräisestä pappeinkokouksesta Lapualla lokakuun 15–17 p:nä 1957 ynnä liitteet.* Vaasa 1958.

Alaviitteessä: *Lapuan hpk. ppk. ptk.* 1957, 21.

Jos viitataan liitteisiin: *Lapuan hpk. ppk. ptk.* 1957 liitteet, 37.

4. SANOMA- JA AIKAKAUSLEHTIARTIKKELIT

Kaikki sanoma- ja aikakauslehtiartikkelit, joihin viitataan tekijän nimellä, merkitään painettuihin lähteisiin tekijän mukaan. Kun tekijää ei ole ilmoitettu, artikkeli merkitään otsikon mukaisesti. Näin tehdään myös siinä tapauksessa, että niitä on käytetty internetin kautta. Silloin lähdeluettelon merkinnän loppuksi ilmoitetaan kyseisen julkaisun pääsivun internet-osoite ja päivämäärä, jolloin juttu on katsottu.

Täysin tarkkojen internet-osoitteiden merkinnästä sanomalehtiartikkelien kohdalla on luovuttu, koska ne ovat usein pitkiä, vievät paljon tilaa ja niiden merkinnässä tulee helposti virheitä. Lisäksi artikkelit löytää lehtien elektronisista arkistoista usein helpommin otsikkohaulla. Vain siinä tapauksessa, että on varmasti tiedossa tai ainakin todennäköistä, että juttu on julkaistu ainoastaan internetissä, se merkitään internet-lähteisiin eikä painettuihin lähteisiin.

Teknisesti merkinnöissä noudatetaan Teologian tyylin ohjeita (kohta Sanomalehtiartikkeli).

4. HAASTATTELUT

Haastateltavasta ilmoitetaan ammatti ja/tai asema, nimi, haastattelun päivämäärä.

Haastattelut merkitään luetteloon aakkosjärjestyksessä.

Tämä koskee sekä suullisia että sähköpostitse tehtyjä haastatteluja.

Haastattelut lähde- ja kirjallisuusluettelossa, esimerkki:

Kirkkoneuvos Risto Cantellin haastattelu 18.5.2004.

Järjestöneuvos Mauno Huikun sähköpostihaastattelu 11.7.2005.

Katolisen uskonnonopettajan Riitta Laukaman haastattelu 10.3.2004.

Ministeri Marjatta Väänäsen puhelinhaastattelut 28.4.2005 ja 17.5.2005.

Jos kaikki haastattelut ovat tutkijan itsensä tekemiä, loppuun merkitään: Haastattelut tekijän hallussa.

Haastattelut alaviitteessä, esimerkki:

Risto Cantellin haastattelu 18.5.2004; Marjatta Väänäsen puhelinhaastattelu 28.4.2005.

Alaviitteeseen merkitään vain haastateltavan nimi, haastattelun muoto ja haastattelun päivämäärä.